

УДК: 330.322
DOI: 10.37128/2411-4413-2022-4-3

**УДОСКОНАЛЕННЯ
ПОЛІТИКИ
ЗАЛУЧЕННЯ
ПРЯМИХ
ІНОЗЕМНИХ
ІНВЕСТИЦІЙ В
ЕКОНОМІКУ
ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ ТА
ВІННИЦЬКОЇ
МІСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ**

ТОКАРЧУК Д.М.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри адміністративного
менеджменту та альтернативних джерел енергії*

ПРИШЛЯК Н.В.,
*доктор економічних наук,
доцент кафедри адміністративного
менеджменту та альтернативних джерел енергії,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)*

Обґрунтовано, що іноземні інвестиції відіграють важливу роль як у розвитку країни в цілому, так і окремих територіальних громад (далі – ТГ) зокрема, оскільки це додаткове джерело грошових надходжень, яке дозволяє впроваджувати передові технології та пришвидшує процес інтеграції економіки у світове господарство.

Доведено, що в Україні правове регулювання інвестиційної діяльності базується на міжнародному праві та низці національних нормативно-правових актів. Проте, зважаючи на зміни, що динамічно відбуваються у світі, а також воєнний стан в Україні, існує потреба в удосконаленні вітчизняного законодавства у сфері залучення інвестицій.

На прикладі Вінницької області та Вінницької міської територіальної громади розглянуто інвестиційну діяльність у довоєнний період (2019-2021 рр.) та визначено позитивну динаміку залучення іноземних інвестицій в економіку регіону. Спостерігається зміна в основних країнах-інвесторах Вінниччини: у 2021 році до п'ятірки лідерів додалися США з часткою у 6,08%, натомість Німеччина перемістилася на шосте місце. Протягом досліджуваного періоду найбільше іноземних інвестицій було вкладено у промисловість регіону.

Досліджено сильні та слабкі сторони досліджуваної громади за допомогою SWOT-аналізу, що показав наявність сприятливих умов щодо залучення іноземних інвестицій, однак ситуація, яка наразі склалася в країні, не дає на повну міру використати всі сильні сторони. Зроблено аналіз Методології та стандартів залучення і супроводу інвесторів у Вінницькій міській ТГ, яка може стати вагомим підґрунтям покращення інвестиційної привабливості регіону.

Запропоновано коригування стратегії держави щодо залучення прямих іноземних інвестицій для адекватного реагування на сучасні виклики, які стоять перед Україною. Розроблено заходи щодо сприяння залученню інвестицій у Вінницьку міську ТГ для повоєнного відновлення економіки та її розвитку на засадах інноваційності та енергоефективності.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний потенціал, прямі іноземні інвестиції, інвестор, територіальна громада.

Табл.: 5. Рис.: 1. Літ.: 16.

**IMPROVEMENT OF THE POLICY OF ATTRACTING FOREIGN DIRECT
INVESTMENTS TO THE ECONOMY OF THE VINNYTSIA REGION AND
THE VINNYTSIA CITY TERRITORIAL COMMUNITY**

TOKARCHUK Dina,
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
 of the Department of Administrative
 Management and Alternative Energy Sources*

PRYSHLIAK Natalia,
*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
 of the Department of Administrative
 Management and Alternative Energy Sources,
 Vinnytsia National Agrarian University
 (Vinnytsia)*

It has been established that foreign investments play an important role both in the development of the country as a whole and of individual territorial communities (hereinafter referred to as TC) in particular, as it is an additional source of funds that allows the introduction of advanced technologies and accelerates the process of economic integration into the world economy.

It has been proven that legal regulation of investment activities in Ukraine is based on the international law and a number of national regulatory and legal documents. However, taking into account the changes that are dynamically taking place in the world, as well as the state of war in Ukraine, there is a need to improve domestic legislation in the field of investment attraction.

Using the example of Vinnytsia Region and Vinnytsia City Territorial Community, the investment activity in the pre-war period (2019-2021) was considered and the positive dynamics of attracting foreign investments to the economy of the region was determined. There is a change in the main investor countries of Vinnytsia: in 2021, the USA joined the top five with a share of 6.08%, while Germany moved to the sixth place. During the studied period, most foreign investments were made to the industry of the region.

The strengths and weaknesses of the studied community were studied with the help of a SWOT analysis, which showed the presence of favorable conditions for attracting foreign investment, however, the current situation in the country does not allow to fully use all the strengths. An analysis of the Methodology and standards of attracting and supporting investors in the Vinnytsia City TC was made, which can become a strong basis for improving the investment attractiveness of the region.

It is proposed to adjust the state's strategy for attracting foreign direct investment in order to adequately respond to modern challenges facing Ukraine. Measures have been developed to promote the attraction of investments in the Vinnytsia City TC for the post-war recovery of the economy and its development on the basis of innovation and energy efficiency.

Key words: investment, investment activity, investment potential, direct foreign investment, investor, territorial community.

Tabl.: 5. Fig.: 1. Ref.: 16.

Постановка проблеми. У сучасних умовах воєнного стану в Україні збереження економічної стабільності та зміцнення національної економіки є критично важливим завданням. Зокрема, без наявності трансфертів від країн-партнерів та інвестицій від власних громадян, можливість післявоєнної відбудови та відновлення економіки країни була б забезпечена у найкращому разі недостатньо. Отже, збільшення потоків зовнішніх інвестицій є одним із головних засобів досягнення цієї мети.

Для покращення розвитку та виходу з кризового стану економіки країни

необхідне залучення прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ), які є ефективним способом залучення коштів без недоліків, пов'язаних зі строковістю та відсотками за користування капіталом. Залучення ПІІ також сприяє зростанню фінансово-економічних показників країни, конкуренції та продуктивності праці, поширенню міжнародного досвіду та технологій завдяки великим міжнародним компаніям та більшій інтегрованості у міжнародні ринки. Для успішного залучення ПІІ необхідно розуміти взаємовпливи цього процесу та економічного розвитку, визначити фактори, які потрібно покращити для залучення ПІІ, а також визначити можливі позитивні та негативні наслідки для вироблення правильної стратегії взаємодії уряду та зовнішніх інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестування досліджували численні науковці, серед яких: Вдовенко Л.О. [1], Говорушко Т.А. [2], Гончарук І.В. [3], Гонтарук Я.В. [4], Даниленко А.С. [6], Ігнатенко О.П. [5], Калетнік Г.М. [6], Токарчук Д.М. [7], Томашук І.В. [8] та інші.

У своїх дослідженнях науковці приділяли увагу моніторингу складників інвестиційного потенціалу, стану та перспективам залучення інвестицій в підприємства переробних галузей АПК, застосування інвестиційних інструментів на місцевому рівні тощо. Разом із тим, питанням удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій в ОТГ залишається розкритим не повністю, що, на наш погляд, є актуальним і зумовлює подальші дослідження.

Формування цілей статті. Метою нашого дослідження є розробка заходів щодо удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій на прикладі Вінницької міської ОТГ, підвищення інвестиційної привабливості як країни загалом, так і регіону зокрема для розширення потоків іноземних інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Походження терміну «інвестиції» переважна більшість науковців, використовуючи англійський варіант терміну «investment», пов'язують із латинським словом «invest», що означає «вкладати». Т.А. Говорушко та інші вважають, що інвестиції – це первинна економічна категорія, яка охоплює широкий спектр організаційних та соціально-економічних відносин у процесі авансування коштів, майнових та інтелектуальних цінностей у розвиток продуктивних сил суспільства з метою отримання при цьому вигоди – прибутку (доходу), а також досягнення соціального та інших видів ефектів [2].

Законодавство України, зокрема, Закон «Про режим іноземного інвестування», дає таке визначення іноземним інвестиціям – «всі види цінностей, що вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності згідно з чинним законодавством України» [9].

Прямі та портфельні іноземні інвестиції є ключовими факторами для приваблення іноземного приватного капіталу, оскільки вони не збільшують зовнішнього боргу держави, а забезпечують засоби для розвитку виробництва. Відмінності від позик та кредитів полягають у тому, що ці інвестиції привертають безпосередньо іноземного інвестора та стимулюють інтерес до розвитку виробництва.

У сучасній економічній літературі прямі іноземні інвестиції поділяються

на дві групи: трансконтинентальні та транснаціональні вкладення. Перші зумовлені можливістю поставляти товари з нового виробничого комплексу безпосередньо на ринок конкретної країни або континенту, що дозволяє отримати кращі умови на ринку. Другі – це прямі інвестиції, часто в сусідню країну, з метою мінімізації витрат порівняно з материнською компанією.

Для визначення інвестиційної привабливості країни в сучасних умовах важливими факторами є як об'єктивні (наприклад, наявність ринків збуту, висока якість робочої сили, наявність ресурсів), так і суб'єктивні (наприклад, стабільність політичної та економічної ситуації, розумна податкова політика, належне законодавство). Важливу роль у підвищенні інвестиційної привабливості країни відіграє якісне та чітке нормативно-правове поле, яке стимулює та захищає іноземних інвесторів.

Із метою активізації роботи щодо розвитку та реалізації інвестиційного потенціалу України, збільшення обсягу іноземних інвестицій, підтримки пріоритетних інвестиційних проєктів, поліпшення інвестиційного клімату в державі, забезпечення захисту прав інвесторів, сприяння ефективної взаємодії інвесторів із державними органами у грудні 2014 року Указом Президента України було створено Національну інвестиційну раду як консультативно-дорадчий орган при Президентові України [10].

Протягом тривалого періоду інвестиційна ситуація в Україні, як внутрішня, так і зовнішня, залишалась несприятливою, оскільки інвестори відчували нестабільність та непевність у захисті та рентабельності своїх інвестицій. Це сталося через втрату довіри до влади, яка не забезпечувала достатньої захищеності для інвесторів. Із метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та підтримки відновлення економіки, президентом був підписаний Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» у 2016 році [11]. Цей закон скасовує обов'язкову державну реєстрацію іноземних інвестицій та спрощує їх залучення в Україну. Наближення законодавства України до стандартів Європейського Союзу також вплине на покращення інвестиційного клімату в країні.

У 2021 році чинний прем'єр-міністр Денис Шмигаль та Кабінет Міністрів України запропонували Національну економічну стратегію на період до 2030 року як один із нормативно-правових документів, який стосується в тому числі й інвестиційної діяльності. Ця стратегія передбачає, що з 2025 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну складатиме не менше як 15 млрд доларів на рік. У 2020 році Верховна Рада прийняла закон про «інвестиційних нянь», який запропонував Президент України Володимир Зеленський.

Однак, цей Закон не призвів до суттєвого покращення інвестиційного клімату та досягнення запланованих цілей. Негативним чинником із великим впливом на інвестиційну діяльність стала пандемія COVID-2019. Однак, навіть до її початку мало хто з експертів очікував успіху від таких дій українського уряду, оскільки іноземні інвестори не мали бажання ризикувати своїми грошима в Україні без інституційних реформ, незалежних судів та ефективної боротьби з корупцією. Після широкомасштабного вторгнення Росії на

українську землю інвестиційна привабливість вітчизняної економіки, яка вже була невисокою, швидко попрямувала до нуля.

У сучасних реаліях вважаємо, що система нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні потребує негайного вдосконалення.

Розглянемо залучення інвестицій на прикладі Вінницької області. Відповідно до інформації Національного Банку України, обсяг залучених прямих інвестицій (інструментів участі в капіталі) з країн світу в економіку області на 31 грудня 2021 року становив 520,6 млн дол. США, що на 33,6% більше, ніж на кінець 2020 року. Для порівняння: на 31 грудня 2020 року – 389,8 млн дол. США, на 31 грудня 2019 року – 236,7 млн дол. США [12] (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз прямих іноземних інвестицій від країн ЄС та інших країн у Вінницьку область, 2019-2021 рр., млн дол. США

Країн-інвестор	Роки						2021 р. до 2019 р. +,- (млн дол. США)
	2019		2020		2021		
	млн дол. США	%	млн дол. США	%	млн дол. США	%	
ЄС	198,2	83,7	337,5	86,6	420,1	80,7	221,9
Інші країни	38,5	16,3	52,3	13,4	100,5	19,3	62,0
Разом	236,7	100,0	389,8	100,0	520,6	100,0	283,9

Джерело: розраховано авторами за даними [12]

В економіку Вінницької області у 2021 році надійшли інвестиції з 44 країн світу (у 2020 році – з 51 країни, у 2019 році – з 54 країн). Переважна більшість інвестицій (80,69% загального обсягу акціонерного капіталу) надійшла з країн ЄС – 420,1 млн дол. США, із інших країн світу – 100,5 млн дол. США (19,31%). До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадає 72,3% загального обсягу прямих інвестицій у 2021 році, входять: Кіпр (39,79%), Австрія (11,37%), Польща (9,46%), США (6,08%) та Франція (5,6%) [12]. У 2019-2020 роках обсяг інвестицій із США був меншим порівняно з іншими лідерами, а саме – з Німеччиною, яка зайняла місце серед п'яти кращих країн-інвесторів (табл. 2).

Таблиця 2

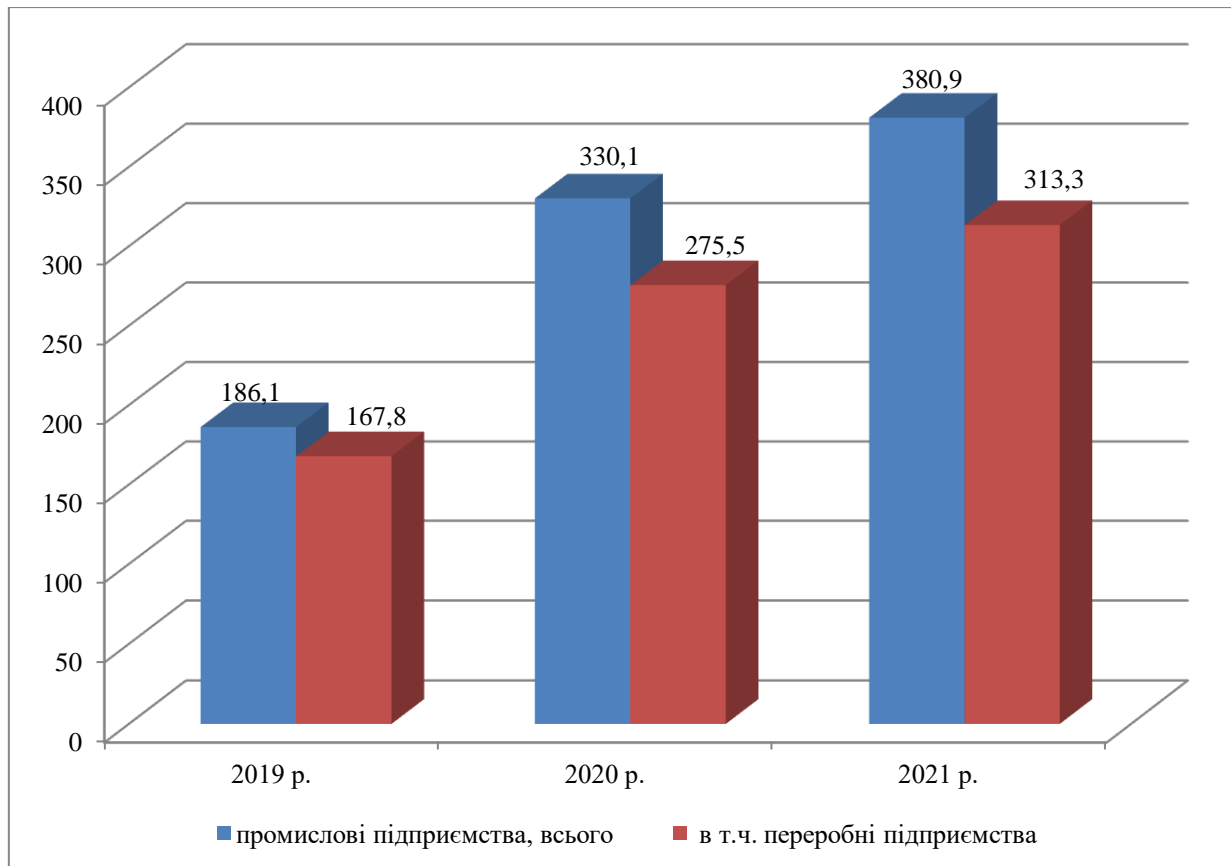
Аналіз залучених інвестицій у Вінницьку область у розрізі 5 країн-найбільших інвесторів, % відносно загального обсягу залучення

Назва країни	Роки			2021 р. до 2019 р. +,-
	2019	2020	2021	
Кіпр	13,39	40,45	39,79	26,40 в.п.
Австрія	13,52	13,95	11,37	-2,15 в.п.
Польща	29,1	9,75	9,46	-19,64 в.п.
США	не входить в 5-ку	не входить в 5-ку	6,08	X
Франція	11,57	6,72	5,60	-5,97 в.п.
Німеччина	6,63	6,11	не входить в 5-ку	X

Джерело: сформовано авторами за даними [11]

Протягом досліджуваного періоду найбільш привабливими для іноземних інвесторів залишалися промислові підприємства, на які у 2022 році припадало 73,17% загального обсягу прямих інвестицій в область, що складало

380,9 млн доларів США. При цьому переробна промисловість отримала 313,3 млн доларів, а добувна промисловість та розроблення кар'єрів – 40,7 млн доларів (рис. 1).

Рис. 1. Іноземні інвестиції у промислові підприємства Вінницької області у 2019-2021 рр., млн дол. США

Джерело: сформовано авторами за даними [11]

Вагому частку (60,5%) іноземного капіталу області зосереджено у м. Вінниці – 143,2 млн дол. у 2021 році. Також, значні обсяги іноземних інвестицій у Козятинському районі – 21,9 млн дол. (9,3%), Вінницькому – 9,4 млн дол. (4,0%), Барському – 8,7 млн дол. (3,7%), Тульчинському – 7,6 млн дол. (3,2%), Тиврівському – 6,7 млн дол. (2,8%), Калинівському – 5,8 млн дол. (2,4%) [12].

Можливості для залучення іноземних інвестицій до Вінниччини є значними, що зумовлено наявністю значного внутрішнього ринку, науково-технічного потенціалу та природних ресурсів, які є достатньо кваліфікованими та доступними. Додатковим фактором, який підсилює привабливість регіону, є наявність інфраструктури, хоча рівень її розвитку ще не є повністю задовільним.

Зупинимося детальніше на інвестиційному потенціалі Вінницької міської територіальної громади, розташованої на територіях Вінницького району та Вінницької міської ради Вінницької області.

Одним із головних завдань, які стоять перед містом Вінниця, є нарощування інвестицій в економіку міста, збільшення припливу інвестицій

для підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку міської економіки і територіальної громади. Особлива увага приділяється активізації інвестиційної діяльності та розвитку інфраструктури для залучення іноземних інвестицій. З метою досягнення цих цілей були створені індустріальні парки.

Велика увага акцентується на розвитку інфраструктури з метою залучення інвестицій, що виявляється у створенні двох індустріальних парків: «Вінницький індустріальний парк» та Індустріальний парк «Вінницький кластер холодильного машинобудування», які внесені до Реєстру індустріальних (промислових) парків. У Вінниці було створено Комунальне підприємство «Вінницький муніципальний центр інновацій», яке зосереджує свою діяльність на розвитку об'єктів інфраструктури, підтримці підприємництва та інновацій і керуванні інноваційно-технологічним парком.

Розглянемо сильні та слабкі сторони громади за допомогою SWOT аналізу (табл. 3).

Таблиця 3

SWOT аналіз Вінницької міської ТГ (сильні та слабкі сторони)

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ● вигідне географічне розташування та розвинутий транспорт (сполучення, інфраструктура та доступність); ● позитивний лідерський імідж та високі позиції міста в різноманітних рейтингах; ● адміністративний регіональний центр із розвинутою системою надання послуг (адміністративні, соціальні, комунальні та інші); ● активна комунікація та залучення громадян до суспільного життя; ● розвинена мережа закладів, інфраструктури та висококваліфікованих кадрів у сфері освіти, культури, медицини, спорту; ● задовільний стан і активна модернізація технічної інфраструктури (мережі освітлення, дорожнього покриття, поводження з побутовими відходами); ● річка Південний Буг і розгалужена мережа інших водних об'єктів; ● високий рівень енергоефективності та енергозбереження у бюджетній та (частково) житловій сферах; ● розвинутий ІТ-сектор та впровадження цифрових технологій в управління містом; ● налагоджена співпраця та довіра з бізнес-середовищем; ● наявність доступних територій для промислового розвитку (три індустріальні парки, браунфілди – занедбані промислові території); ● потужна галузь харчової промисловості та наявність територій для вирощування сільськогосподарської продукції; ● унікальні та привабливі туристичні об'єкти; ● багата мультикультурна спадщина і наявність культурних та історичних пам'яток. 	<ul style="list-style-type: none"> ● погіршення демографічних тенденцій у місті; ● нерівномірний розвиток території громади та слабка просторова інтегрованість; ● недостатність внутрішнього фінансового ресурсу для інвестування та зростання навантаження на бюджет громади; ● низька якість питної води; ● наявність нерозв'язаних екологічних проблем; ● недостатній рівень впровадження інклюзії; ● низький рівень цифрової грамотності жителів; ● посилення викликів самореалізації сучасної молоді; ● невідповідність системи надання медичних послуг запитам населення і викликам, пов'язаним із поширенням нових хвороб; ● недостатні темпи модернізації та висока енергоємність підприємств; ● слабо розвинута культура підприємництва; ● невисокі темпи відновлення браунфілдів; ● низька конкурентоздатність туристичного продукту міста та регіону, недостатній розвиток туристичної інфраструктури; ● велика кількість об'єктів житлового та нежитлового фонду, які потребують реконструкції; ● неактуалізована та несинхронізована містобудівна документація.

Джерело: [14]

Громада має велику кількість сильних сторін, які необхідно підкреслити, використовуючи можливості зовнішнього середовища і нівелюючи загрози (табл. 4).

SWOT аналіз Вінницької міської ТГ (можливості та загрози)

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • розширення міжнародної співпраці та промоції громади на міжнародному рівні; • використання переваг євроінтеграції на місцевому рівні; • залучення жителів та громадськості до розвитку громади; • формування єдиного інформаційного простору громади; • політика нульової толерантності до корупції • розвиток смарт-спеціалізації в агропромисловому секторі (інновації, кластери, підприємництво); • розвиток наявних, створення нових індустріальних парків і промислових зон; • залучення небюджетних ресурсів і підвищення ефективності використання бюджетних коштів та майна; • використання потенціалу університетів м. Вінниці; • інтенсифікація культурного життя; • розвиток і диверсифікація транспортних можливостей громади (мобільність); • зростання ринку туризму та розвиток туристичних маршрутів; • енергоефективність та відновлювальна енергія; • формування сталого екологічного середовища; • створення нових публічних просторів. 	<ul style="list-style-type: none"> • продовження військових дій на території України; • глобальні зміни клімату; • посилення глобальної демографічної кризи; • зниження темпів, призупинення або повне припинення процесів децентралізації в державі; • економічна криза в Україні та зниження рівня життя громадян; • монополізація ринків на надання комунальних послуг і нерегульований ринок цін на ресурси; • підвищення частки тіньового сектору в економіці; • провал антикорупційної політики на державному рівні; • неререформованість судової системи і блоку правоохоронних органів; • відсутність доступу до «дешевих» кредитів для міста і для місцевого бізнесу; • залежність міста від державного бюджету в питаннях надання освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг; • потенційні конфлікти у системі приватних, громадських інтересів та інтересів територіальних громад; • забруднення довкілля; • наростання автомобілізації та навантаження на дорожню інфраструктуру міста; • «розповзання» міста і втрата його просторової ідентичності.

Джерело: [14]

Місто Вінниця успішно співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями протягом багатьох років. Ця співпраця дозволила залучити значні фінансові ресурси для реалізації проєктів у різних сферах, які є важливими для забезпечення життєдіяльності міста, зокрема, транспортних послуг, підвищення енергоефективності житлового сектору, модернізації систем тепло- та водопостачання тощо. Вінниця бере участь у численних проєктах міжнародної технічної допомоги, що дозволяє вивчати та впроваджувати міжнародний досвід та кращі практики в різних напрямках діяльності.

Зокрема КП «Вінницяміськтеплоенерго» стало учасником проєкту «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання України», який планується реалізувати за рахунок позикових коштів Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) й Фонду чистих технологій, бюджет якого склав 43,44 млн дол. США. Ще одним фактором є активний розвиток міжнародного співробітництва, співпраця з міжнародними фінансовими організаціями, проєктами «ПРОМІС» (МЗС Канади), U-LEAD із Європою (ЄС), Японською агенцією міжнародної співпраці, Німецьким товариством міжнародної співпраці GIZ, партнерство з організаціями з Республіки Польща тощо [15].

У зв'язку зі сприятливим географічним розташуванням, високим рівнем

людського, промислового та науково-освітнього потенціалу, розвиненою транспортною інфраструктурою, сучасною банківською системою та використанням інноваційних практик і технологій у муніципальному управлінні, Вінниця має значні можливості для збільшення своєї інвестиційної привабливості.

До найбільших підприємств м. Вінниця, які мають іноземні інвестиції, належать: ТОВ «Барлінек-Інвест», ТОВ «Агрона Фрут Україна», ПАТ «Вінницяпобутхім», ТОВ «Австрія Джус Україна», ТОВ «ЛВН 10 Лімітед», ТОВ «Сперко Україна». Аналіз інвестиційної діяльності свідчить, що впродовж останніх років у місті загалом спостерігалась дещо низхідна динаміка обсягів капітальних інвестицій, при цьому головним джерелом їх фінансування були і залишаються власні кошти підприємств та організацій міста Вінниці. Так, за обсягом освоєних (використаних) капітальних інвестицій Вінниця поступається окремим обласним центрам, зокрема Івано-Франківську, Хмельницькому, Полтаві. Щодо прямих іноземних інвестицій, то впродовж декількох попередніх років спостерігалась тенденція до зменшення їх щорічних надходжень в економіку м. Вінниці [15].

У контексті фінансової децентралізації у Вінницької міської ТГ з'явилися нові можливості для ефективного розподілу коштів із метою розвитку економіки та підвищення інвестиційної привабливості. З прогресом глобалізації та зростанням конкурентного середовища необхідно впроваджувати системний підхід до управління інвестиційною діяльністю з метою реалізації потенціалу Вінницької міської ТГ та відповідних відповідей на виклики сьогодення. Принципово важливим є забезпечення ефективного використання доступних ресурсів та здійснення економічних і фінансових оцінок ризиків, які пов'язані з інвестиційними проектами. Крім того, необхідно вдосконалювати систему моніторингу та контролю, забезпечувати прозорість та відкритість в управлінні та налагоджувати ефективні механізми взаємодії між різними рівнями влади й зацікавленими сторонами. Всі ці заходи сприятимуть нарощуванню інвестиційної привабливості та забезпеченню сталого розвитку економіки Вінницької міської ТГ.

Вагомим фактором підвищення інвестиційної привабливості та зростання інвестиційної активності Вінницької міської ТГ має стати запровадження Методології залучення та супроводу інвесторів (далі – методологія) [16], яка була затверджена рішенням Вінницької міської ради № 57 від 24.12.2020 р. (табл. 5).

1. У контексті підготовки інвестиційних пропозицій на місцевому рівні важливо забезпечити потенційного інвестора необхідною інформацією про місто. Інвестиційна пропозиція має містити базову інформацію про об'єкт інвестування та його ключові переваги, відображати напрям, масштаб і обсяг необхідної інвестиції. Збирання інвестиційних пропозицій здійснюється профільним підрозділом органу місцевого самоврядування а саме Департаментом економіки й інвестицій Вінницької міської ТГ, який відповідає за формування інформаційних матеріалів та баз даних для інвесторів.

Характеристика Методології та стандартів залучення та супроводу інвесторів Вінницької міської ТГ

Назва етапу	Зміст етапу
1. Підготовка інвестиційних пропозицій на місцевому рівні	1.1. Мета та система збору інформації. 1.2. Підготовка інформації про пріоритетні галузі/сектори, які мають найкращий інвестиційний потенціал. 1.3. Пропозиції інвестиційних майданчиків (земельні ділянки, об'єкти промислової нерухомості та житлової нерухомості). 1.4. Індустріальний парк. 1.5. Інноваційно-технологічний парк. 1.6. Інші бази даних (діючих компаній міста). 1.7. Вимоги до інвестиційних пропозицій (земельних ділянок), що пропонуються для інвестора.
2. Стандарти маркетингового просування Вінницької міської ОТГ	2.1. Маркетингова (маркетингово-інвестиційна) стратегія. 2.2. Маркетинговий план. 2.3. Інвестиційний портал. 2.4. Інвестиційний паспорт. 2.5. Інша продукція (буклети, теки та ін.). 2.6. Презентація міста (мультимедійна або у вигляді презентації). 2.7. Механізм прямого маркетингу (Direct mail). 2.8. Брендинг, бренд-бук. 2.9. Інші маркетингові інструменти.
3. Стандарти залучення та професійного супроводу інвестора	3.1. Забезпечення процедури першого контакту з інвестором. 3.2. Часові рамки реагування на запити інвестора. 3.3. Підготовка інвестиційної місії та організація візиту інвестора. 3.4. Стандарти проведення зустрічей з інвестором. 3.5. Особливості зустрічей з іноземними інвесторами. 3.6. Ведення переговорів та прийняття інвестиційного рішення.
4. Постінвестиційна підтримка	4.1. Продовження контактів із інвестором у процесі реалізації проєкту. 4.2. Підтримка планів розвитку компанії та реінвестування.

Джерело: узагальнено авторами за [16]

2. На цьому етапі важливу роль відіграє маркетингова стратегія для просування Вінницької міської ТГ. Її можна розглядати як окремий документ, спрямований на формування іміджу території серед цільових аудиторій, таких як ділові кола, інвестори, підприємці, туристи, місцеві мешканці та жителі інших регіонів. У стратегії повинні бути відображені різні аспекти, такі як: якість середовища та його компоненти, витрати на бізнес, «портфель територіальних продуктів» та канали маркетингової комунікації. Окрім того, стратегія повинна передбачати організаційне забезпечення: ресурси, координацію, моніторинг та контроль. Для інформаційно-маркетингового просування міста можуть використовуватися різні інструменти, наприклад: інвестиційні буклети, брошури, спеціалізовані інформаційні листки та промоційні папки.

3. Для залучення інвесторів необхідно провести цілий комплекс заходів, належна реалізація яких залежить від ефективності дій команди, відповідальної за інвестиційну діяльність у місті. У разі спілкування з іноземним інвестором важливо звернути увагу на рівень володіння іноземними мовами (перш за все англійською мовою) співробітників, які працюють із інвесторами. Крім того, необхідно враховувати культурні відмінності, а також, за потреби, дотримуватися правил дипломатичного протоколу.

4. Важливо віддати належну увагу завершальному етапу

постінвестиційної підтримки, яка є не менш значущою. Інвестори, зазвичай, очікують на підтримку від місцевої влади під час реалізації інвестицій та у процесі функціонування виробництва. Постінвестиційна підтримка є показником професійного супроводу і може включати такі заходи, як регулярні відвідини виробничих об'єктів, залучення інвестора до формування інвестиційної політики міста, налагодження необхідних зв'язків із інституціями національного та регіонального рівнів, створення нових контактів із місцевим бізнесом та навчальними закладами, допомога в підготовці кваліфікованих кадрів для потреб інвестора, швидке отримання необхідних дозволів та здійснення певних заходів для вирішення поточних проблем, із якими зіткнувся інвестор через недосконалість податкової та митної систем або через скарги на можливі зловживання тощо. Важливо докласти всіх зусиль, щоб запобігти відтоку інвестицій з міста та регіону, оскільки це може призвести до значних економічних та іміджевих втрат. Крім того, ефективна співпраця може збільшити масштаб припливу інвестицій у місто, оскільки демонстрація успішних практик є одним із найефективніших інструментів маркетингового просування території.

Підсумовуючи цю методологію, можна зазначити, що під час приваблення прямих іноземних інвестицій дуже важливо дотримуватися певних правил та методів, причому необхідно приділяти увагу не лише етапам приваблення інвестицій, але й постінвестиційній підтримці, яка є не менш важливою.

Уряд країни активно працює над розвитком та створенням сприятливого інвестиційного клімату в різних регіонах, включаючи Вінницький. З огляду на те, що Вінниця вже стала прихистком для багатьох виробничих підприємств, які залишили окуповані території, залучення інвестицій стає надзвичайно важливим для збільшення кількості робочих місць та підвищення рівня життя місцевих жителів.

Пропонується визначити основні шляхи сприяння залученню інвестицій до Вінницької міської ТГ на 2023-2024 роки. Для досягнення цієї мети запропоновано організувати, сформувати та підтримувати проведення таких пріоритетних заходів:

- впровадження стандартів залучення інвестицій та супроводу інвесторів шляхом підготовки інвестиційних пропозицій;
- забезпечення маркетингового просування міста, формування його позитивного інвестиційного іміджу;
- організація проактивної діяльності із залучення нових вітчизняних та іноземних інвестицій, забезпечення стандартів професійного супроводу інвестора;
- надання постінвестиційної підтримки інвесторам;
- усунення адміністративних бар'єрів та перешкод у сфері інвестування на місцевому рівні, розроблення та прийняття рішень міської ради з метою створення сприятливих умов для інвестування за рахунок впровадження системи вимірювання показників інвестиційного клімату серед інвесторів та налагодження міжвідомчої співпраці з Ukraineinvest, проектами

U-LEAD з Європою, GIZ, Японською агенцією міжнародної співпраці, Office of the National Investment Council of Ukraine, USAID та ін.;

- розбудова сучасної інвестиційної та ринкової інфраструктури, створення умов для розвитку високотехнологічного виробництва, розміщення інвестиційних ресурсів у секторах із високою часткою доданої вартості;

- розроблення проєктів із пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку міста, забезпечення підтримки їх реалізації [15];

- пошук мультиплікаторів економічного розвитку, тобто інвестиції, що не лише забезпечують відновлення, але й сприяють створенню нових робочих місць та збільшенню податкових надходжень;

- використання механізмів, що дозволяють створювати преференції та довгострокові гарантії стабільності для інвестицій; стимулювання інвестиційних вкладень у розвиток альтернативних джерел енергії, енергосервіс ТГ.

Реалізація запропонованих заходів дозволить нашому регіону досягти необхідного рівня інвестування та швидко відновити економіку після завершення воєнних дій на території України.

Висновки. За нинішніх умов воєнного стану в Україні важливим фактором для розвитку вітчизняної економіки є іноземні інвестиції. Ці інвестиції є значущим джерелом для забезпечення росту економіки та можуть стати одним із інструментів, які допоможуть уникнути ризику девальвації.

Разом із цим, залучення зовнішніх інвестицій не тільки є необхідною умовою для відбудови економіки, але й може мати додаткові позитивні наслідки для розвитку країни. Зокрема, зовнішні інвестиції можуть стимулювати розвиток нових індустрій, сприяти підвищенню ефективності виробництва та збільшенню конкурентоспроможності національних підприємств на світових ринках. Крім того, вони можуть сприяти покращенню рівня життя населення шляхом забезпечення нових робочих місць та збільшення доходів громадян.

Отже, збільшення потоків зовнішніх інвестицій може стати важливим кроком до відновлення економіки України загалом і Вінницької області зокрема та забезпечення стійкого розвитку після завершення війни. Це може відіграти важливу роль у зміцненні національної та регіональної економік, забезпеченні стабільності та покращенні якості життя громадян країни.

Прогнозування розвитку привабливості економіки Вінницької міської ТГ та України загалом для іноземного інвестування в післявоєнний період вказує на необхідність удосконалення нормативної бази щодо інвестиційних операцій, їх оподаткування та виведення капіталу за кордон. Для досягнення цієї мети актуальним є унормування законодавства з метою створення інвестиційного криптохабу в Україні. Це дозволить не тільки залучити інвестиції з високим попитом, але і перерозподілити їх для відновлення держави після війни. Загалом, робота державного апарату має бути спрямована на активізацію реального зростання іноземного інвестування в країні на основі чинних та нових договорів про економічне партнерство та інвестиційну співпрацю з іншими державами світу.

Список використаних джерел

1. Вдовенко Л.О., Мараховська Т.М., Черненко О.С. Фінансове забезпечення діяльності малого і середнього бізнесу в аграрній сфері економіки. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 21. № 1. С. 225-230.
2. Говорушко Т.А., Обушна Н.І. Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація. 2013. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10871/1/20134.pdf> (дата звернення: 11.11.2022).
3. Гончарук І.В. Роль фінансового планування у розвитку малого і середнього бізнесу. *Ефективна економіка*. 2017. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5770> (дата звернення: 11.11.2022).
4. Гонтарук Я.В. Стан та перспективи залучення інвестицій в підприємства переробних галузей АПК Вінницької області в умовах глобалізації. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2015. № 4 (4). С. 120-127.
5. Ігнатенко О.П. Застосування інвестиційних інструментів на місцевому рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 74-79. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.5.74
6. Фінансовий менеджмент: підручник / Г.М. Калетнік, А.С. Даниленко, О.М. Варченко, В.М. Ціхановська. Київ: Хай-Тек Прес, 2013. 688 с.
7. Токарчук Д.М. Інвестиційне забезпечення виробництва біогазу сільськогосподарськими підприємствами України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 12 (16). С. 26-35.
8. Томашук І.В. Моніторинг складників інвестиційного потенціалу Вінницького регіону. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 8 (48). С.184-195. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-8-19.
9. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР (поточна редакція від 13.02.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 11.11.2022).
10. Про Національну інвестиційну раду: Указ Президента України від 24.12.2014 р. № 950/2014. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/9502014-18315> (дата звернення: 11.11.2022).
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій: Закон України від 31.05.2016 р. № 1390-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19#Text> (дата звернення: 11.11.2022).
12. Про стан іноземного інвестування економіки Вінницької області у 2021 році: Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА. URL: <http://www.dmsrr.gov.ua/%D1%96nvesticz%D1%96jna-d%D1%96yaln%D1%96st/> (дата звернення: 11.11.2022).
13. Головне управління статистики у Вінницькій області: офіційний сайт. URL: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.11.2022).

14. Стратегія розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року: затверджено рішенням Вінницької міської ради від 26.02.2021 р. № 194. URL: <https://www.vmr.gov.ua/media/Сервіси/Стратегія3.0/Стратегія розвитку ВМТГ до 2030 року-Стратегія 3.0.pdf> (дата звернення: 11.11.2022).

15. Програма сприяння залученню інвестицій у Вінницьку міську територіальну громаду на 2021-2023 роки: затверджено рішенням Вінницької міської ради від 24.12.2020 р. № 55. URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Vinnytsia-Investments-Attraction-Program-.pdf> (дата звернення: 11.11.2022).

16. Методологія та стандарти залучення та супроводу інвесторів у Вінницькій міській територіальній громаді: затверджено рішенням Вінницької міської ради від 24.12.2020 р. № 57. URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Investors-Attraction-and-Support-Methodology-and-Standards-Vinnytsia.pdf> (дата звернення: 11.11.2022).

References

1. Vdovenko, L.O., Marakhovska, T.M., & Chernenko, O.S. (2015). Finansove zabezpechennia diialnosti ma-loho i serednoho biznesu v aharnii sferi ekonomiky [Financial support for the activities of small and medium-sized businesses in the agricultural sector of the economy]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, 21, 1, 225-230 [in Ukrainian].

2. Hovorushko, T.A., & Obushna, N.I. (2013). Sutnist priamykh inozemnykh investytsii ta yikh klasyfikatsiia [The essence of direct foreign investments and their classification]. *dspace.nuft.edu.ua*. Retrieved from: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10871/1/20134.pdf> [in Ukrainian].

3. Honcharuk, I.V. (2017). Rol finansovoho planuvannia u rozvytku maloho i serednoho biznesu [The role of financial planning in the development of small and medium-sized businesses]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 9. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5770> [in Ukrainian].

4. Hontaruk, Ya. V. (2015). Stan ta perspektyvy zaluchennia investytsii v pidpriemstva pererobnykh haluzei APK Vinnytskoi oblasti v umovakh hlobalizatsii [State and prospects of investment attraction in enterprises of processing branches of agricultural industry of Vinnytsia region in conditions of globalization]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 4 (4), 120-127 [in Ukrainian].

5. Ihnatenko, O.P. (2019). Zastosuvannia investytsiinykh instrumentiv na mistsevomu rivni [Application of investment instruments at the local level]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 5, 74-79. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.5.74 [in Ukrainian].

6. Kaletnik, G.M., Danylenko, A.S., Varchenko, O.M., & Tsikhanovska V.M. *Finansovi menedzhment [Financial management]*. Kyiv: Khai-Tek Pres [in Ukrainian].

7. Tokarchuk, D.M. (2016). Investytsiine zabezpechennia vyrobnytstva biohazu silskohospodarskymy pidpriemstvamy Ukrainy [Investment support for

biogas production by agricultural enterprises of Ukraine]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 12 (16), 26-35 [in Ukrainian].

8. Tomashuk, I.V. (2019). Monitorynh skladnykiv investytsiinoho potentsialu Vinnytskoho rehionu [Monitoring of components of investment potential of the Vinnytsia region]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 8 (48), 184-195. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-8-19 [in Ukrainian].

9. Pro rezhym inozemnoho investuvannia: Zakon Ukrainy № 93/96-VR (potochna redaktsiia vid 13.02.2021) [On the foreign investment regime: Law of Ukraine № 93/96-VR (current edition dated 13.02.2021)]. (March, 19, 1996). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

10. Pro Natsionalnu investytsiinu radu: ukaz Prezydenta Ukrainy № 950/2014 [On the National Investment Council: Decree of the President of Ukraine № 950/2014]. (December, 28, 2014). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/9502014-18315> [in Ukrainian].

11. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo skasuvannia oboviazkovosti derzhavnoi reiestratsii inozemnykh investytsii: Zakon Ukrainy № 1390-VIII [On the introduction of changes to some legislative acts of Ukraine regarding the abolition of mandatory state registration of foreign investments: Law of Ukraine № 1390-VIII]. (May, 31, 2016). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19#Text> [in Ukrainian].

12. Pro stan inozemnoho investuvannia ekonomiky Vinnytskoi oblasti u 2021 rotsi: Departament mizhnarodnoho spivrobitnytstva ta rehionalnoho rozvytku Vinnytskoi ODA [About the state of foreign investment in the economy of the Vinnytsia Region in 2021: Department of International Cooperation and Regional Development of the Vinnytsia Regional State Administration]. *dmsrr.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.dmsrr.gov.ua/%D1%96nvesticz%D1%96jna-d%D1%96yaln%D1%96st/> [in Ukrainian].

13. Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti: ofitsiinyi sait [Main Department of Statistics in Vinnytsia Region: official website]. *vn.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

14. Stratehiia rozvytku Vinnytskoi miskoi terytorialnoi hromady do 2030 roku: zatverdzheno rishenniam Vinnytskoi miskoi rady № 194 [Vinnytsia City Territorial Community Development Strategy until 2030: approved by Vinnytsia City Council Decision №194]. (February, 26, 2021). *vmr.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.vmr.gov.ua/media/Сервіси/Стратегія3.0/Стратегія розвитку БМТГ до 2030 року - Стратегія 3.0.pdf> [in Ukrainian].

15. Prohrama spryiannia zaluchenniu investytsii u Vinnytsku miski terytorialnu hromadu na 2021-2023 roky: zatverdzheno rishenniam Vinnytskoi miskoi rady № 55 [The program to promote the attraction of investments in the Vinnytsia city territorial community for 2021-2023: approved by the decision of the Vinnytsia City Council №. 55]. (December, 24, 2020). *pleddg.org.ua*. Retrieved

from: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Vinnytsia-Investments-Attraction-Program-.pdf> [in Ukrainian].

16. Metodolohiia ta standarty zaluchennia ta suprovodu investoriv u Vinnytskii miskii terytorialnii hromadi: zatverdzheno rishenniam Vinnytskoi miskoi rady № 57 [Methodology and standards for attracting and supporting investors in the Vinnytsia City Territorial Community: approved by the decision of the Vinnytsia City Council № 57]. (December, 24, 2020). pleddg.org.ua. Retrieved from: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Investors-Attraction-and-Support-Methodology-and-Standards-Vinnytsia.pdf> [in Ukrainian].

Відомості про авторів

ТОКАРЧУК Діна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: tokarchyk_dina@ukr.net).

ПРИШЛЯК Наталя Вікторівна – доктор економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: natalka.vinn@gmail.com).

TOKARCHUK Dina – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of the Administrative Management and Alternative Energy Resources, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: tokarchyk_dina@ukr.net).

PRYSHLIAK Natalia – Doctor of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of the Administrative Management and Alternative Energy Resources, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: natalka.vinn@gmail.com).

УДК 338.439.6:631.147

DOI: 10.37128/2411-4413-2022-4-4

**ОРГАНІЧНЕ
ВИРОБНИЦТВО ЯК
СКЛАДОВА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

ХАЄЦЬКА О.П.,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувачка кафедри економіки та
підприємницької діяльності,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті проаналізовано проблему продовольчої безпеки, яка характеризує соціально-економічне й екологічне становище, забезпечує збалансованість продовольчого ринку та є актуальною і важливою для населення країн світу. Визначено, що продовольча незалежність України забезпечує ефективність продовольчого сектору у кількох аспектах: стимулює розвиток сільського господарства; створює робочі місця, що сприяє зменшенню безробіття та підвищенню рівня життя населення; забезпечує безпеку харчування; знижує залежність від імпорту тощо. Важливе місце в забезпеченні продовольчої безпеки займає аграрний сектор економіки України, а органічне виробництво задовольняє потреби